

УДК 342.951:347.958

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2021.04.34>

АНАЛІЗ МЕХАНІЗМІВ ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, ДІЙ ЧИ БЕЗДІЯЛЬНОСТІ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ

Скочиляс-Павлів О.В.,*доктор юридичних наук, доцент,**доцент кафедри адміністративного та інформаційного права**Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти**Національного університету «Львівська політехніка»*ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6737-7628>

Скочиляс-Павлів О.В. Аналіз механізмів оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються виборчого процесу в Україні.

У статті досліджується механізм оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються виборчого процесу. Вказано, що в процесі виборів неминучими є виникнення спірних ситуацій, які потребують оперативного вирішення, оскільки виборчий процес є тимчасовим та швидкоплинним явищем. Виборчий кодекс України гарантує право на оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються виборчого процесу до суду або до виборчих комісій. Українське законодавство передбачає судовий та адміністративний порядок вирішення виборчих спорів, що відрізняються колом суб'єктів, які мають право оскарження, предметом оскарження, порядком розгляду заяв, юридичними наслідками прийнятих рішень.

Підкреслено, що судовий порядок вирішення виборчих спорів має пріоритетний характер у порівнянні із розглядом цих спорів виборчими комісіями. Здійснено порівняльний аналіз норм Виборчого кодексу України та норм Кодексу адміністративного судочинства України в частині предмету судового оскарження, що дало змогу прослідкувати численні проблеми пов'язані із застосуванням окремих термінів та конструкцій, що вимагає внесення змін у згадані нормативно-правові акти з метою їх узгодження, що позитивно вплине на механізм захисту прав і законних інтересів суб'єктів виборчого процесу.

Зазначається, що не лише суди та виборчі комісії виступають суб'єктами розв'язання виборчих спорів. До таких суб'єктів відносяться також органи Державного реєстру виборців та правоохоронні органи. Досліджено правовий статус прокурора в адміністративному судовому процесі як суб'єкта захисту виборчих прав громадян.

Звернено увагу, на те, що точне та неухильне додержання адміністративними судами норм КАС України під час розгляду спорів щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом, є неодмінною умовою забезпечення їх правильного і швидкого вирішення з метою захисту прав, свобод та інтересів виборців та інших суб'єктів виборчого процесу.

Ключові слова: механізм оскарження, рішення, дії, бездіяльність, виборчі права, виборчий процес, виборчі спори.

Skochylias-Pavliv O.V. Analysis of mechanisms for appealing against decisions, actions or inactions related to the electoral process in Ukraine.

The article examines of mechanism for appealing against decisions, actions or inactions related to the election process. It is stated that in the election process there are inevitable disputes that need to be resolved quickly, as the election process is a temporary and fleeting phenomenon. The Electoral Code of Ukraine guarantees the right to appeal against decisions, actions or inactions concerning the election process to a court or election commissions. Ukrainian legislation provides judicial and administrative procedures for resolving election disputes, which differ in the range of entities that have the right to appeal, the subject of appeal, the procedure for reviewing applications, the legal consequences of decisions.

It was emphasized that the judicial procedure of resolving election disputes is a priority in comparison with the consideration of these disputes by election commissions. A comparative analysis of the Electoral Code of Ukraine and the Code of Administrative Procedure of Ukraine of the subject of judicial appeal, which allowed to trace the numerous problems associated with the use of certain terms and structures, which requires changes in these regulations to harmonize them, which will positively affect the mechanism of protection of the rights and legitimate interests of the subjects of the election process.

It is noted that not only courts and election commissions are the subjects of resolving election disputes. Such entities include the State Register of Voters and law enforcement agencies. The legal status of the prosecutor in the administrative court process as a subject of protection of citizens' voting rights has been studied.

Attention is drawn to the fact that accurate and strict observance by administrative courts of the Code of Administrative Procedure of Ukraine during the consideration of disputes concerning legal relations related to the electoral process is a prerequisite for ensuring their proper and prompt resolution to protect the rights, freedoms and interests of voters and others, subjects of the election process.

Key words: mechanism for appealing, decisions, actions, inactions, suffrage, election process, election disputes.

Вступ. Ключовим моментом для кожної країни є вибори, в процесі яких обираються представники народу чи, то на загальнодержавному чи місцевому рівнях. В Україні проводяться такі типи виборів: вибори Президента України; вибори народних депутатів України; місцеві вибори: вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим; вибори депутатів сільської, селищної, міської ради; вибори сільського, селищного, міського голови; вибори депутатів районної ради; вибори депутатів обласної ради; вибори депутатів районної у місті ради (у містах, де утворені районні у місті ради) [1]. В процесі виборів неминучими є виникнення спірних ситуацій, які потребують оперативного вирішення.

Мета роботи – дослідити механізми оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються виборчого процесу в Україні.

Аналіз досліджень проблеми. В науковій літературі питання вирішення виборчих спорів активно обговорюється низкою вчених та практиків, серед яких: О.В. Бачеріков, М.В. Жушман, А.Б. Зеленцов, В.П. Іщенко, С.В. Кальченко, О.Д. Лещенко, К.О. Павшук, І.Л. Самсін, М.І. Смокович, В.А. Стукаленко, К. Я. Сьох, С.В. Кальченко, Ю.Б. Ключковський, М.І. Мельник, М.І. Ставнійчук, Ю.А. Попова та ін.

Виклад основного матеріалу. Механізм оскарження рішень, дій чи бездіяльності у сфері виборчого процесу є надзвичайно важливим елементом, оскільки дозволяє відстоювати свої права та забезпечує справедливість у зазначеній сфері. Механізм оскарження має бути зрозумілим, чітким та швидким, оскільки виборчий процес є тимчасовим та швидкоплинним явищем. Саме тому для України було надзвичайно важливо прийняти Виборчий кодекс (далі – ВК України), щоб усунути недоліки та протиріччя у регулюванні різних видів виборів, а також встановити єдині вимоги до оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються виборчого процесу.

Отже, Виборчий кодекс України гарантує право на оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються виборчого процесу до суду або до виборчих комісій. Таким чином, українське законодавство передбачає судовий та адміністративний порядок вирішення виборчих спорів, що відрізняються колом суб'єктів, які мають право оскарження, предметом оскарження, порядком розгляду заяв, юридичними наслідками прийнятих рішень.

На відміну від багатьох країн, де передбачено що лише після оскарження в адміністративному порядку можна звертатися до суду, Конституція України і ВК України гарантують можливість безпосереднього звернення до суду. Отже, особа має право самостійно визначати, який механізм захисту виборчих прав їй використати.

Разом з тим, слід мати на увазі, що судовий порядок вирішення виборчих спорів має пріоритетний характер у порівнянні із розглядом цих спорів виборчими комісіями.

Пріоритетність судової процедури, зокрема, проявляється і у тому, що рішення виборчої комісії вищого рівня може бути оскаржене до суду. Крім того, у Виборчому кодексі України сказано, що, якщо за адміністративним позовом судом відкрито провадження і тим самим суб'єктом з того ж питання і з тих же підстав подано скаргу до виборчої комісії, виборча комісія після отримання повідомлення суду про відкриття провадження припиняє розгляд скарги [1].

Таке законодавче положення слід позитивно оцінювати і з точки зору взаємодії судів та виборчих комісій. З одного боку, подання аналогічної скарги, будучи підставою для припинення розгляду виборчою комісією, виключає і дублювання функцій комісій і судів. З іншого боку, дає можливість комісії взяти участь у розгляді адміністративної справи, висловивши позицію з питань захисту прав та інтересів виборців, а, крім того, дозволяє вести облік виборчих суперечок на відповідній території.

Більше того, Виборчий кодекс України передбачив випадки, коли лише суд може розглядати виборчий спір. Виключно до суду шляхом подання позовної заяви оскаржуються (ч. 2 ст. 64):

1) рішення, дії, бездіяльність Центральної виборчої комісії, дії або бездіяльність члена Центральної виборчої комісії;

1⁻¹) рішення чи дії окружної виборчої комісії, рішення чи дії територіальної виборчої комісії, крім встановлених випадків;

1⁻²) дії чи бездіяльність члена окружної виборчої комісії, територіальної виборчої комісії;

2) дії чи бездіяльність кандидата;

3) рішення чи дії партії (організації партії), громадського об'єднання, їх посадових осіб чи повноважних представників, що стосуються виборчого процесу, крім тих рішень чи дій, які відповідно до закону, статуту (положення) належать до їхньої внутрішньої діяльності або виключної компетенції;

4) дії чи бездіяльність довіреної особи кандидата, уповноваженої особи партії (організації партії);

5) дії чи бездіяльність офіційного спостерігача від кандидата, партії (організації партії) – суб'єкта відповідного виборчого процесу, громадської організації;

6) рішення, дії чи бездіяльність органів виконавчої влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, закладів та організацій, їх посадових та службових осіб;

7) рішення, дії чи бездіяльність засобів масової інформації, інформаційних агентств, їх власників, посадових і службових осіб, творчих працівників [1].

В усіх вищезазначених випадках суб'єкт виборчого процесу може звернутися до адміністративного суду з метою захисту прав, свобод та інтересів. Саме тому доцільно порівняти норми Виборчого кодексу України та норми Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України) в частині предмету судового оскарження. Звичайно, ідеальним був би варіант, коли б норми ВК України та КАС України співпадали. Проте, вже побіжне співставлення вказаних норм показує зворотній результат. Якщо ч. 3 ст. 273 КАС України регулює положення про оскарження *рішень* (курсив – автор), дій чи бездіяльності члена Центральної виборчої комісії, то у ВК України передбачено правило про виключну компетенцію суду лише щодо оскарження дій або бездіяльності члена Центральної виборчої комісії. Аналогічна ситуація прослідковується щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності членів територіальних (окружних)¹ виборчих комісій.

Якщо у КАС України (ч. 4 ст. 273) міститься положення про оскарження рішення, дії чи бездіяльності (курсив – автор) територіальних (окружних) виборчих комісій, то ВК України встановлює правило про обов'язкове оскарження в судовому порядку лише рішень та дій таких комісій. Варіант про те, що окружна чи територіальна виборчі комісії не допускають бездіяльності виключаємо, оскільки утримання і не вчинення передбачених законом дій, що цілком можливо у діяльності виборчих комісій, можуть мати місце під час виборчого процесу. З цього випливає, що правило про виключну компетенцію суду не поширюється на оскарження бездіяльності окружної та територіальної виборчої комісії. Безперечно, відповідне діяння окружної чи територіальної виборчої комісії можна оскаржити до виборчої комісії вищого рівня, проте, видається, абсолютно не обґрунтованим таке законодавче положення, передбачене у Виборчому кодексі України, так як іноді діяння у формі бездіяльності може нести більш шкідливі наслідки, ніж рішення чи дія.

Щодо оскарження рішення чи дії партії (організації партії), громадського об'єднання, їх посадових осіб чи повноважних представників, як записано у Виборчому кодексі України, виходить парадоксальна ситуація. Одразу підкреслимо, що не існує тотожності у використанні таких понять виборчого права як партія (блок), виборчий блок, місцева організація партії у нормах КАС України та Виборчого кодексу України. ВК України не передбачає можливості утворення виборчих блоків, що критикується багатьма політичними силами, тому не оперує відповідним терміном. КАС України, в силу дати його прийняття, містить терміни, які станом на сьогодні не мають правового підґрунтя, такі як партія (блок) (ч.1 ст. 275; ч.1 ст. 276), виборчий блок (ч. 1 ст. 277; ч. 4 ст. 277).

Справа у тому, що норми про оскарження, які містяться у ВК України є загальними і поширюються як на вибори Президента України, так і на вибори народних депутатів, а також на місцеві вибори. В свою чергу КАС України у ст. 277 окремо визначає особливості провадження у справах, пов'язаних із виборами Президента України. Стаття 276 КАС України регулює процедуру оскарження дії чи бездіяльності партії (блоку), місцевої організації партії, очевидно, щодо виборів народних депутатів та місцевих виборів, а норми ВК України у такому випадку передбачають обов'язковість оскарження до суду рішення чи дії партії (організації партії). Тобто виходить, що ВК України встановлює обов'язкове правило про оскарження виключно до суду рішення чи дії партії (організації партії), а КАС України не передбачає можливості оскарження рішення партії (організації партії), а лише дії чи бездіяльності.

Що стосується оскарження діянь кандидатів та їх довіреної чи уповноваженої особи, то ВК України встановлює виключну компетенцію суду щодо оскарження їх дій чи бездіяльності (п. 2 ч. 1 ст. 64 та п.

¹ У Виборчому кодексі України використовується конструкція: окружних (територіальних) комісій.

4 ч. 1 ст. 64). КАС України щодо виборів народних депутатів містить аналогічне правило у ч. 1 ст. 276. Щодо виборів Президента України, то у ч. 3 ст. 277 КАС України передбачено процедуру оскарження лише дій кандидата на пост Президента України та дій його довіреної особи.

У будь-яких виборах законодавство передбачає можливість оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, засобів масової інформації, інформаційних агентств, їх власників, підприємств, установ, організацій, їхніх посадових та службових осіб, творчих працівників ЗМІ та інформаційних агентств. Відзначимо, що ВК України серед можливих відповідачів окремо виділяє органи влади АПК, тоді як у КАС України немає згадки про них. Очевидно, що ідеться про органи виконавчої влади АПК, тому не вбачається доцільним виділення у ВК України зазначених суб'єктів. Таку позицію можна обґрунтувати ситуацією, яка відбувається у анексованій Автономній Республіці Крим.

Окремо слід зупинитися на аналізі норм КАС України, які містять певні недоліки. Ідеться про те, що, якщо у справах, пов'язаних із виборами Президента України законодавець окремо виділяє таких потенційних відповідачів як власники ЗМІ (ч. 2 ст. 277), то у справах щодо виборів народних депутатів та місцевих виборів про них не згадується (ч. 1 ст. 275). Така ж ситуація складається із можливістю оскарження рішень, дій чи бездіяльності закладів. Класична тріада: підприємства, установи, організації доповнюється в КАС України закладами, але лише щодо спорів пов'язаних із виборами Президента України. Але ч. 4 ст. 277 КАС України відсилає до норм ст. 275 КАС України, де міститься порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності вказаних суб'єктів. Проте у ст. 275 ідеться лише про підприємства, установи, організації як потенційних відповідачів у виборчих справах. Це вимагає з'ясування поняття «заклад» та його співвідношення з іншими категоріями, що досліджуються.

Загалом українське законодавство не містить визначення поняття «заклад». Системний аналіз норм Цивільного кодексу України [3], Цивільного процесуального кодексу України [4] та Господарського кодексу України [5] дав змогу прослідкувати, що термін «заклад» вживається на позначення об'єктів соціальної сфери, як от: навчальний заклад (ч. 3 ст. 29 ЦК України; п. 4 ч. 1 ст. 312 ЦПК України; ч. 2 ст. 69 ГК України), заклад охорони здоров'я (ч. 3 ст. 29 ЦК України; п. 4 ч. 1 ст. 312 ЦПК України), заклад з надання психіатричної допомоги (ст. ст. 295, 296 ЦПК України), протитуберкульозний заклад (ст. 343 ЦПК України), заклад соціального захисту населення (ч. 1 ст. 66 ЦК України), військово-навчальний заклад та військово-лікувальний заклад (ч. 3 ст. 245 ЦК України), оздоровчий і профілактичний заклад (ч. 3 ст. 69 ГК України), заклад, що належить до загальних чи спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб (ст. 350-1 ЦПК України).

Тлумачний словник української мови дає наступне визначення досліджуваного поняття: заклад – установа з певним штатом службовців і адміністрацією, що працюють в якій-небудь галузі освіти, науки, культури і т. ін [6, с. 142].

Словник синонімів української мови слова «заклад» та «установа» визначає синонімічними, що і потрібно враховувати в юридичній термінології [7, с. 121]. Н.В. Моштаківа, досліджуючи поняття «заклад культури» наводить аргументи на користь того, що заклад є різновидом установи, з чим теж можна погодитися [8, с. 98].

Цивільний кодекс України передбачає, що юридичні особи приватного права, якими визнаються організації можуть створюватися у формі товариств, установ та в інших формах, встановлених законом (ст. 83) [3]. Господарський кодекс України регулює порядок створення та діяльності такого виду організації як господарська. Господарськими організаціями визнаються юридичні особи, створені відповідно до ЦК України, державні, комунальні та інші підприємства, створені відповідно до ГК України, а також інші юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку [5].

З вищесказаного випливає, що вживання у національному законодавстві історично сформованого термінологічного ряду «підприємство, установа, організація» є некоректним, оскільки ідеться про одне і те ж правове явище. Загальним терміном щодо досліджуваних категорій виступає термін «організація», яким і слід керуватися та застосовувати в сучасних умовах.

Не кращою виглядає ситуація щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності засобів масової інформації, інформаційних агентств та їхніх творчих працівників. Якщо ст. 275 КАС України передбачає можливість оскарження рішень, дій та бездіяльності, то ч. 2 та ч. 5 ст. 277 КАС України – лише дій чи бездіяльності. Якщо ст. 275 КАС України передбачає можливість оскарження рішень, дій чи бездіяльності таких суб'єктів як інформаційні агентства, то у ч. 5 ст. 277 КАС України про таких суб'єктів не йдеться взагалі. Проте у ч. 5 ст. 277 КАС України окремо виділено такого суб'єкта як власники засобів масової інформації, яких не згадується у ст. 255 КАС України. І разом з тим в частині вирішення окресленого кола спорів ст. 277 КАС України відсилає до положень ст. 275 КАС України.

Показово, що в цьому випадку ВК України ніби об'єднав положення ст. 255 КАС України та 277 КАС України і передбачив усі можливі спірні ситуації, перелічуючи при цьому усіх суб'єктів, з приводу яких існують неузгодженості в КАС України.

Крім усього вищенаведеного, вважаємо, за необхідне звернути увагу на хаотичне вживання у ВК України таких термінів як громадські об'єднання (п. 3 ч. 1 ст. 64) та громадська організація (п. 5 ч. 1 ст. 64). У першому випадку ВК України передбачає виключну компетенцію суду щодо оскарження рішення чи дії громадського об'єднання, а в другому випадку – оскарження дії чи бездіяльності офіційного спостерігача громадської організації. Якщо звернутися до Закону України «Про громадські об'єднання», то побачимо, що громадська організація та громадська спілка є видом громадського об'єднання, які відрізняються суб'єктами створення [9]. Суб'єктом виборчого процесу відповідно до п. 5 ч. 1 ст. 22 ВК України теж названо лише офіційних спостерігачів від громадських організацій. Залишається незрозумілим чому законодавець не використав узагальнюючого поняття «громадське об'єднання», тим самим залишивши громадські спілки поза виборчим процесом.

КАС України також містить недоліки, що стосуються окреслених понять. Так, ч. 1 ст. 277 КАС України разом із вказівкою на порядок оскарження рішення чи дії громадського об'єднання, у цій же частині статті використовує термін «об'єднання громадян», який станом на сьогодні є не актуальним, оскільки Закон України «Про об'єднання громадян» втратив чинність ще у 2012 році із прийняттям Закону України «Про громадські об'єднання». Але вже у ч. 4 ст. 277 КАС України використовується термін «громадське об'єднання», який відповідає чинному на сьогодні Закону України «Про громадські об'єднання». Такий стан справ впливає із норм статті 36 Конституції України, де теж ідеться як про громадські організації, так і про об'єднання громадян [10].

Наведені численні юридичні колізії, які на перший погляд здаються несуттєвими, можуть негативно позначитися на правозастосовчій практиці, а відтак несуть потенційну загрозу належному захисту виборчих прав громадян. Обговорення та прийняття Виборчого кодексу України тривало довгі роки, тому законодавцю необхідно було узгодити його норми з нормами КАС України задля уникнення виникнення спірних ситуацій у таких термінових справах як виборчі спори.

Слід підкреслити, що не лише суди та виборчі комісії виступають суб'єктами розв'язання виборчих спорів. До таких суб'єктів відносяться також органи Державного реєстру виборців та правоохоронні органи.

Закон України «Про Державний реєстр виборців» у статті 10 гарантує кожному виборцю право на звернення до відповідного органу ведення Реєстру із заявою щодо неправомірного включення (невключення) до Реєстру себе чи інших осіб, запису про себе чи про інших осіб, виправлення недостовірних відомостей Реєстру щодо себе або інших осіб; право на оскарження в установленому законом порядку рішення, дії чи бездіяльності органів Реєстру; право захищати будь-якими не забороненими законом способами свої права та законні інтереси у разі їх порушення під час ведення Реєстру. І вже у випадку, якщо особа, яка зверталася до органу ведення Реєстру не погоджується із прийнятим рішенням, вчиненою дією чи, навпаки, бездіяльністю, то вона має право оскаржити до суду таке рішення, дію чи бездіяльність відповідного органу ведення Реєстру в порядку, встановленому Кодексом адміністративного судочинства України.

У ст. 24 Закону України «Про Державний реєстр виборців» передбачено право політичних партій здійснювати публічний контроль за веденням Державного реєстру виборців, яке полягає у доступі у режимі читання до відомостей такого реєстру. І знову ж таки вказаний закон гарантує політичній партії, яка зверталася до органу ведення Реєстру право оскаржити до суду рішення, дії чи бездіяльність відповідного органу ведення Реєстру в порядку, встановленому Кодексом адміністративного судочинства України [11].

Що стосується правоохоронних органів, які теж покликані захищати виборчі права громадян, то необхідно почати із з'ясування системи таких органів. Відповідь на це питання знаходимо у Законі України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23 грудня 1993 року. Отже, до правоохоронних органів відносяться: органи прокуратури, Національної поліції, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, Національне антикорупційне бюро України, органи охорони державного кордону, органи доходів і зборів, органи і установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державного фінансового контролю, рибохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції [12].

Серед правоохоронних органів з точки зору адміністративного судочинства інтерес викликають органи прокуратури. Правовий статус прокурора в адміністративному судочинстві врегульовано у ч. 3 ст. 53 КАС України, де зазначається, що у визначених законом випадках прокурор звертається до суду з позовною заявою, бере участь у розгляді справ за його позовами, вступає за своєю ініціативою у справу, провадження у якій відкрито за позовом іншої особи, до початку розгляду справи по суті,

подає апеляційну, касаційну скаргу, заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.

Частина 4 ст. 53 КАС України передбачає право прокурора звертатися до суду в інтересах держави, що, як видається, суперечить меті адміністративного судочинства – захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень [1]. Таким чином, захист інтересів держави не є метою адміністративного судочинства. Проте, не вдаючись у дискусію щодо наведених тверджень, зазначимо, що можливість захисту інтересів держави не стосується виборчих спорів, оскільки ч. 3 ст. 23 Закону України «Про прокуратуру» не допускає здійснення прокурором представництва в суді інтересів держави у правовідносинах, пов'язаних із виборчим процесом, проведенням референдумів [13].

Можливість захисту прав громадян (громадянина України, іноземця або особи без громадянства) обмежується лише тими випадками, коли особа не спроможна самостійно захистити свої порушені чи оспорювані права або реалізувати процесуальні повноваження через недосягнення повноліття, недієздатність або обмежену дієздатність, а законні представники або органи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси такої особи, не здійснюють або неналежним чином здійснюють її захист. Більше того, прокурор здійснює представництво інтересів громадянина в суді виключно після підтвердження судом підстав для представництва.

Якщо звернутися до переліку осіб, для захисту інтересів яких до суду може звернутися прокурор, то цей перелік значно звужується у виборчих спорах. По-перше, іноземці та особи без громадянства не наділені виборчими правами, відтак звернення прокурора за захистом їх виборчих прав виключається.

По-друге, відповідно до ст. 70 Конституції України право голосу на виборах і референдумах мають громадяни України, які досягли на день їх проведення вісімнадцяти років, тобто неповнолітні особи не мають виборчого права. Відповідно звернення прокурора щодо захисту виборчих прав таких громадян теж неможливий.

По-третє, звернення прокурора до суду за захистом виборчих прав недієздатних осіб теж виключається, оскільки це безпосередньо впливає із ст. 70 Конституції України, якою встановлено правило, про те, що не мають права голосу громадяни, яких визнано судом недієздатними [10].

Що ж стосується осіб з обмеженою дієздатністю, то прямої заборони на їх волевиявлення під час виборів в законодавстві не існує, відтак допускаємо можливість звернення прокурора до суду за захистом виборчих прав окресленої категорії громадян. Але в такому випадку необхідна наявність такої умови як не здійснення або неналежне здійснення законними представниками або органами, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси особи з обмеженою дієздатністю, захисту прав такої особи і цей факт має підтвердити суд.

Висновки. Підсумовуючи викладене вище, звертаємо увагу, що точне та неухильне додержання адміністративними судами норм КАС України під час розгляду спорів щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом, є неодмінною умовою забезпечення їх правильного і швидкого вирішення з метою захисту прав, свобод та інтересів виборців та інших суб'єктів виборчого процесу.

Аналізуючи норми Виборчого кодексу України та Кодексу адміністративного судочинства України, можна прослідкувати численні проблеми пов'язані із застосуванням окремих термінів та конструкцій, що вимагає внесення змін у згадані нормативно-правові акти з метою їх узгодження, що позитивно вплине на механізм захисту прав і законних інтересів суб'єктів виборчого процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Виборчий кодекс України від 19.12.2019 р. № 396-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>.
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#n10686>.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
4. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03. 2004 року № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.
5. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року № 436-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
6. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.). Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
7. Практичний словник синонімів української мови. Київ. «Українська книга», 2000. 480 с.
8. Моштаківа Н.В. До питання визначення поняття «заклади культури». Регіон-2010: стратегія оптимального розвитку: матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю (Харків, 4-5 листопада 2010 р.). Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2010. С. 96-99.

9. Про громадські об'єднання: Закон України від 22 березня 2012 року № 4572-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>.
10. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
11. Про Державний реєстр виборців: Закон України від 22 лютого 2007 року № 698-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-16#Text>.
12. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23 грудня 1993 року № 3781-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12#Text>.
13. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#п195>.